

Doorontwikkeling industriële brandweezorg Moerdijk

Keuze voor Response & Continuïteit

door Kees Kappetijn

5 januari 2011 is voor veel Moerdijkers en Brabanders een datum die in het geheugen gegrift staat: de dag waarop Chemie-Pack brandde. De dag ook waarop zichtbaar werd dat brandveiligheid en brandweezorg in het havengebied van Moerdijk stevig tekortschoten. Te weinig infrastructuur voor bluswater, onvoldoende brandweerslagkracht bij bedrijven die dat moesten hebben en overheidsbrandweezorg die niet was gericht op het industrie-profiel van de haven. Overheid en bedrijfsleven trokken het been bij en organiseerden onder meer een beroepsbrandweerteam dat 24/7 op het havengebied gevestigd is en zich kon specialiseren op industriële calamiteiten: branden, spills en ongevallen met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen in complexe installaties. Nu, na 15 jaar, wordt de volgende stap gezet. Naast vergroting van de brandweerbezetting, specialistische voertuigen en middelen en slagkracht in de haven wordt versterking gezocht met externe partners. Met een krachtige focus:

voorkomen wat voorkomen kan worden, blussystemen om klein te houden wat klein begint, samenwerken met anderen met vergelijkbare uitdagingen en continuïteitsherstel als kernwaarde voor het private en publieke domein.

Situatie ten tijde van het incident

In 2011 was al zichtbaar welke kracht Moerdijk kon ontwikkelen, strategisch gevestigd tussen de havens van Rotterdam, Antwerpen en Vlissingen/Terneuzen. In haar ontwikkeling zette Moerdijk stevig in op uitbouw van die positie: vestigingsplaats voor industrie in de BRZO- en ARIE-categorieën die met grotere hoeveelheden gevaarlijke stoffen werkt, knooppunt van transportmodaliteiten rail, weg en binnen(scheep)

vaart. Met ambities voor uitbreiding van het gebied met supergrote logistieke faciliteiten en infra van buisleidingen.

De gegroeide werkelijkheid en ambities werden in die jaren nog niet gedragen door goed geïmplementeerd veiligheidsbeleid, industriële deskundigheid op A-niveau en robuuste capaciteiten voor incidentmanagement en brandweezorg. Dat Chemie-Pack de omvang heeft gekregen die uiteindelijk meervoudig is geëvalueerd, lag niet primair aan een operator die een verkeerde werkwijze koos, maar aan een cultuur die niet passend was bij de status van het bedrijf als BRZO-inrichting, en een overheid die kwantitatief en kwalitatief de toezichtsopgave niet kon invullen.

Wat is er gegroeid in de afgelopen 15 jaar

Na Chemie-Pack is een dubbelslag gemaakt

Moerdijk, controlekamer.

ICB van ProRail, ervaring met gevaarlijke stoffen op en rond het spoor.

op brandveiligheid en brandweezorg: realiseren van wat er al had moeten zijn en organiseren op de ambities voor de komende 15 jaar. Dat betekende dat bedrijven die vanwege grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen een BRZO-status hadden, zich ook naar die status moesten gaan gedragen en veiligheidsbeheerssystemen moesten inrichten. Het betekende ook dat bedrijven werden beoordeeld op de noodzaak om een eigen bedrijfsbrandweer in te stellen. Naast Shell kregen nog zes bedrijven een brandweeraanwijzing. De veiligheidsregio moest een brandweerorganisatie realiseren met

een 24/7-bezetting in de haven die opgeleid en getraind was voor het bijzondere industrieel profiel van de haven.

Met het doorlopen van de aanwijsprocessen en het oprichten van de brandweereenheid in de haven hebben veiligheidsregio, omgevingsdienst en bedrijven grote stappen voorwaarts gemaakt. Ofschoon geplaatst binnen het juridisch statuut van de veiligheidsregio, werd de eenheid naar voorbeeld van de Gezamenlijke Brandweer Rotterdam publiek-privaat van opzet, en gezamenlijk bestuurd en betaald. Voortaan was er één

eenheid in het gebied die voorbereid was op zowel de publieke als industriële calamiteitstypes die konden plaatsvinden. De brandweer beschikte over specialistische voertuigen en blusmiddelen en de brandweerlieden van Post Moerdijk Haven werden op industriële oefenterreinen tot in Frankrijk getraind.

Doorontwikkeling naar Response & Continuïteit

De hoogte van de lat bleek echter geen vast gegeven. Wat in 2013 een stevige ambitie was is gemeengoed in 2025. De haven, het werkveld en brandveiligheidsconcepten ontwikkelen en bovenal: de samenleving ontwikkelt en stelt nieuwe en andere eisen. Ontwikkelingen in de wereld en economische ambities maken dat de haven zich verder moet versterken.

Stakeholders in en rond Moerdijk hebben gekozen voor versterking van brandveiligheid en brandweezorg in het havengebied met vier speerpunten:

1. Bedrijven met een hoog risicoprofiel investeren in stationaire systemen voor brandveiligheid.
2. De veiligheidsregio behoudt de beroeps-post van Moerdijk Haven en ontwikkelt een nieuw opleidings- en trainingscurriculum voor industriële brandweezorg.
3. De Stichting Bedrijfsbrandweezorg Moerdijk trekt voor alle bedrijven een industriële response-specialist aan voor 7 dagen per week en 16 uur per etmaal.

Sitech bedrijfsbrandweer en partner VNCI in VGS voor chemische industrie.

Bedrijfsbrandweer Dow, oefenen in PII.

4. Veiligheidsregio en bedrijfsleven koersen samen op intensivering van de relaties met organisaties met een vergelijkbaar risicoprofiel als Port of Moerdijk.

Wat betekent dat concreet?

1. Verbeteren brandveiligheidssystemen bij bedrijven

Bedrijven in Nederland met grotere hoeveelheden gevaarlijke stoffen op hun terrein moeten voldoen aan veiligheidsregels op basis van de Europese Seveso-richtlijn. Moerdijk kent ruim 20 van deze Seveso-bedrijven, 7 daarvan zijn door de veiligheidsregio aangewezen als bedrijfsbrandweerplichtig. Daarnaast zijn er verschillende containeroverslagbedrijven die mogelijk ook in aanmerking kunnen komen voor een vorm van bedrijfsbrandweerzorg. Via artikel 31 Wet Veiligheidsregio's is de veiligheidsregio daarvoor het bevoegd gezag. Deze bedrijven gaan aanvullende brandveiligheidssystemen aanleggen ter afdekking van het extra risico waarvoor een bedrijfsbrandweer nodig is. De basisgedachte daarachter is: systemen grijpen sneller in dan brandweerteams, dus kan een brand of spill met detectie- en blussystemen kleiner worden gehouden.

2. Versterken beroepspost Moerdijk Haven met nieuwe trainingen

De basisopleiding voor industriële brand-

weerzorg in Nederland komt neer op een verkorte versie van de algemene basisopleiding voor brandweerzorg, aangevuld met enkele industriële specialisaties. Echte diepgaande deskundigheid moet de brandweerman die in een industriële omgeving werkt, opdoen tijdens specialistische trainingen op locatie en op een oefenterrein. Industriële calamiteiten komen gelukkig steeds minder voor, maar dat betekent ook dat ervaringsdeskundigheid steeds beperkter wordt. De veiligheidsregio kiest er voor een nieuw trainingscurriculum voor de industriële brandweerman te ontwikkelen, gericht op de opgave van Port of Moerdijk. Daarbij wordt ook gekeken naar de uitdagingen van de industrie met nieuwe energiedragers als waterstof en ammoniak en grootschalige batterijopslag.

3. Versterken relaties met industriële partners rondom Moerdijk

Bij industriële calamiteiten gaat het om scenario's met gevaarlijke stoffen in opslag, transport en/of procesinstallaties. Dergelijke calamiteiten komen weinig voor, maar als het gebeurt kan het ook snel groot worden. Optreden bij deze scenario's vraagt specialistisch en vaak groot materieel met grote hoeveelheden bijzondere blusmiddelen als blusschuim. Slechts enkele industrieorganisaties beschikken over dergelijk materieel en blusmiddel, en organiseren zich ook

vaak nog eens onderling voor extra zekerheid. Binnen Port of Moerdijk beschikt Shell Chemicals over zware en specialistische capaciteit met industrieel getrainde mensen voor de inzet. Shell Moerdijk is daarnaast ook onderdeel van samenwerkingsverband PII (Platform Industriële Incidentbestrijding) met de Gezamenlijke Brandweer Rotterdam, Sitech Geleen en DOW Terneuzen voor onderlinge support bij escalerende industriële scenario's. Voor transportincidenten met gevaarlijke stoffen kent de chemische industrie een samenwerking onder de naam VGS. De VNCI als branchevereniging van de Nederlandse chemische bedrijven heeft het coördinatorschap voor deze rol neergelegd bij Sitech, die onder meer beschikt over een meldkamer die 24/7 kan worden bereikt. Bij ongevallen met gevaarlijke stoffen kan de originele maker van de stof worden benaderd, die vervolgens kennis, advies of middelen kan leveren bij een calamiteit. Naast deze samenwerkingsverbanden is belangrijk te weten dat binnen een tijdsgrens van 60 minuten rond Port of Moerdijk ook organisaties als de Gezamenlijke Brandweer Rotterdam, ProRail Incident Bestrijdingsorganisatie, Zeeland Refinery, Sabic en de Vliegbases Woensdrecht en Gilze Rijen liggen. Partijen in Port of Moerdijk zoeken verdere versterking ook in intensivering van samenwerkingen en partnerschappen met deze organisaties, die allemaal over

Woensdrecht, Defensie.

bijzondere kennis en middelen beschikken. Wat je zelden doet, doe je zelden goed. Doe wat je moet doen dan ook met partners die zich daar op regelmatige basis op voorbereiden.

4. Inzet externe specialistische partner voor calamiteiten en kennis

De afgelopen 15 jaar heeft de brandweerzorg voor Port of Moerdijk in het teken gestaan van de ontwikkeling van de brandweerpost met bezetting van een beroepsbrandweer-team en materieel dat 24/7 in het gebied beschikbaar is. Focus lag daarbij op de bedrijven met een bijzonder risico-profiel en een aanwijzing voor een bedrijfsbrandweer. De bezetting van de post blijft, maar de focus van de veiligheidsregio wordt vergroot naar alle bedrijven met een industrieel profiel, dus ook die een verbinding hebben met een bepaalde PGS-richtlijn.

Daarnaast gaat de SBM als vertegenwoordiger van alle bedrijven in de haven een relatie aan met een specialistische dienstverlener die enerzijds repressieve slagkracht gaat leveren die 7 dagen per week en 16 uur per etmaal in het gebied aanwezig is. Die levering omvat ook een Snel Inzetbaar Voertuig (SIV) met een stevige hoeveelheid blusschuim. De inzet van de dienstverlener is specifiek gericht op versterking van de BHV- en bedrijfsnoodorganisaties van de bedrijven, zodat die bij calamiteiten sneller inzetbaar zijn en directer (en vooruitlopend op de inzet vanuit Post Moerdijk Haven) de juiste middelen op een bedrijf kunnen inzetten. Daarnaast zal de partij zich richten op diensten als trainingen, audits en checks die gericht zijn op continuïteitsherstel na een incident. Bedrijven zijn er per definitie bij gebaat als een inzet bij een brand of een spill op voorhand anticipeert op schadebe-

perking, assetbehoud en continuïteitsherstel. Het kan voor een bedrijf het verschil zijn tussen een korte gecontroleerde periode richting productieherstel of een langdurige periode met twijfel over herstel die eindigt in faillissement.

Vooruitblik Moerdijk

Met de havens van Rotterdam, Amsterdam, Zeeland en Groningen vormt de haven van Moerdijk een samenwerkingsverband in het BOZ (Branche Organisatie Zeehavens). Dit zijn de zeehavens in Nederland van strategisch belang die met regionale en landelijke overheden samenwerken. Moerdijk is centraal gelegen ten opzichte van de havens van Gent en Antwerpen en het Chemelot-industriegebied van Sittard-Geleen. Al deze gebieden maken voor industriële veiligheids- en responsevraagstukken keuzes die gericht zijn op verbinding en deling. Rotterdam en Amsterdam kiezen met de bedrijven voor een Gezamenlijke Bandweer, Antwerpen voor het Brandweernetwerk Zeehaven Schelde en bedrijfsbrandweren onderling kiezen daarnaast ook voor het Platform Industriële Incidentbestrijding. Veiligheid is geen onderscheidend concurrentiethema, als het nodig is helpen we elkaar.

Moerdijk zet een volgende stap in haar ontwikkeling. Wat lokaal versterkt kan worden wordt lokaal versterkt, wat (inter)regionaal gespecialiseerd en verspreid is, wordt interregionaal verbonden. Moerdijk neemt actief deel en kiest voor de bedrijven voor Response en Continuïteit.

Dit artikel is tot stand gekomen in samenwerking met Kappetijn Safety Specialists (KSS).

GBR, nieuwe opzet CBP voor tank- en putbranden.